

Çox yaşa, Barış Manço!

DÜNYAYA BARIŞ GƏLİR

İkinci Dünya Müharibəsinin ortalarında, 1943-cü ildə İstanbulun Üsküdar əyalətində Konyalı Karamanco tayfasına məxsus ailədə bir oğlan uşağı dünyaya gəlir. Müharibənin bitməsinə arzulayan ata, övladının adını Barış qoyur. Barışın üç yaşı olanda valideynləri ayrılır.

Barış atasının himayəsində qalsa da, gözəl türkülər oxuyan musiqi müəlliməsi - anası ilə tez-tez görüşür. Ananın musiqi sənətinə sonsuz məhəbbəti oğlunun canına hopur. Barış Qalatasaray Liseyində oxuduğu müddətdən musiqi ilə maraqlanmağa başlayır.

ÜZÜ AVROPAYA

Bu maraq onu Belçika Kral Akademiyasına aparır.

Barış Kral Akademiyasında təhsil almaq üçün Belçikada yaşayan böyük qardaşı Savaşın (1941-ci ildə dünyaya gəlmiş) görə atası ona bu adı verir) yanına gedir. O, burada rəsm, qrafika, memarlıq sənətini öyrənərək, maddi təminatını ödəmək üçün kafe-

də qarson, avtoparkda qarovulçu işləyir.

Barış hələ Belçikaya gedərkən yolluq Parisə dönmüş, tanınmış müğənni Henri Salvadorla görüşərək, Fransada yaşamaq və musiqi sahəsində çalışmaq arzusunu bildirmişdi. Onun fransız dilində pis danışmasını bəhanə edən məşhur müğənni bu türk balasını başından eləmişdi.

...Barış Belçikada Andre Soulac adlı bir şeirlər tanış olur və ondan fransız dilini mükəmməl öyrənməyə çalışır. Sonra dostlar yaradıcılıqlarını birləşdirmək qərarına gəlirlər. Andre Barışın musiqisinə şeirlər yazır. Barış kiçik konsertlər verərək fransızca oxumağa başlayır.

Bir gün Barış fransız radiosu pop musiqi məzmunlu bir proqramına dəvət edir. O, öz mahnılarını radio vasitəsilə yayımlayır. Lakin Fransanın məşhur bir sənətçisi aksentlə oxuduğuna görə Barışın mahnılarının səsləndirilməsinə qadağa qoyur.

İSTANBULA QAYIDIŞ

Avropadakı musiqi karyerasının bitdiyini düşünən Barış, yenidən İstanbula döndü.

Biz Barış yenidən tanımağa başlayanda, onun mahnıları artıq hitə çevrilmişdi. Uzun saçlı, qalın bıçlı, dərviş çuxalı, çarxlı, qolbaqlı dərviş Barış Manço türk musiqisini rok və cazla qarışdıraraq, tamamilə yeni musiqi altında, sevimli bir səslə oxuyurdu. Onun epik mahnılarının hər birində bir əfsanə, bir insan taleyi, bir dərviş əhvalatı yatırdı. Lakin mühafizəkar Türkiyə cəmiyyəti onun qeyri-adi imicini, uzun saçlarını qəbul eləyə bilmirdi. Hətta buna görə, Barışın həyatı dəfələrlə təhlükə altında qalıb. Belə ki, Barış Manconun sənətçi dostları ilə getdiyi xüsusi avtobusu ayrı-ayrı illərdə iki dəfə partladılar. Sui-qəsdlər uğursuz olduğuna görə onlar canını salamat qurtara bilməmişdi.

YAŞADIĞI QADINLAR

Barış həyatında üç qadınla duruş gətirə bilib. İlk yaşadığı xanım ilə təsadüfən tanış olurlar. Belçikada qardaşığı ilə olarkən, kiməsə zəng vurmaları olur. Evdə telefon işləmədiyinə görə, Barış yuxarı mərtəbədəki qonşunun qapısını döyür. Qapını onun üzünə gözəl bir xanım açır. Gənc xanımın gözəlliyindən özünü itirən Barış qapı ağzında bir xeyli dayanıb ona tamaşa eləyir. Həmin evdə qonaq olan, türk dilini bilən belçikalı gözəl Maria Klaudi gülərək, onu içəri dəvət edir. Zəng elədikdən sonra Barış ilk dəfə gördüyü Mariaya belə deyir: "Məni seversənmi?" Maria saçlarını gözünün üstündən kənara ataraq: "Əlbəttə!" cavabını verir. Beləcə, əl-ələ verərək, altı aya yaxın birgə yaşadılardan sonra ayrılırlar. Bu ayrılığın səbəbi indi də sirr olaraq qalır.

Bir neçə ildən sonra Barış, Türkiyə gözəllik yarışmasının kraliçası seçilmiş Əzra Balkanla evlənir. Təxminən bir ildən sonra bu münasibətə də son qoyulur.

Üçüncü dəfə Lalə Çağlar ilə başbaşa verib yaşayan Barış, ömrünün

sonuna qədər ondan ayrılmır. Bu evlilikdən onların Batixan və Doğuxan adlı iki oğlu dünyaya gəlir.

"GÜLPƏMBƏ" NİN SİRRİ

Lakin, dayanın! Bu iki oğlan uşağının təvəllüdü arasındakı zamanda onların bir qızı da dünyaya gəlmişdi. Heyhat, qızıcığaz cəmi bir neçə ay yaşaya bilir. Barış onun adını Gülpəmbə qoyubmuş. Dərvişin "Gülpəmbə" mahnısındakı yanğı da bundan imiş! Barış uzun saçlarını ağartdığı zamanlarda da "Gülpəmbə"ni ağlaya-ağlaya oxuyurdu:

*Sən güllüncə güllər açır, Gülpəmbə
Bülbüllər hər sənə söylər
Biz dinlərdik, Gülpəmbə.
... Yüz yağmurlar yağa
Bir gün köçdün getdin
İnanmadım, Gülpəmbə
Bizim illər səssiz
Bizim illər sənsiz olmadı, Gülpəmbə!
Dodağımda son bir türkü
Halə hər səni söylər
Hər səni çağırır, Gülpəmbə!..*

Qızı dünyaya gələndə Barışın bir ata kimi nə qədər sevindiğini, səsindəki bu kədərli dərinliyindən, musiqinin gözəlliyindən tam duymaq olur...

DƏRVIŞ BARIŞ

Bəli, Barış bir dərviş idi, Türkiyəni, türkləri, bütün insanları sevirdi. Barış ən kiçik bir insan xatirəsini belə, gözəl nəğməyə çevirə bilirdi. Şeirləri özü yazır, musiqini özü bəstələyir, nəğmələrini özü oxuyurdu...

Barış Manconu dünyanın hər yerində sevirdilər. Avropada onu dinləməyə gələnlər konsert zalına, stadionlara sığmır, aşib-daşırdı. Barış Yaponiyaya səfər edəndə yapon uşaqları sevindiklərindən bayram palıtarı geyindirildilər.

Onun oxuduğu nəğmələrdə Şərqlə Qərb birləşir, qaynayıb-qarışırdı. Bu iki əks mədəniyyəti yalnız Barış bəstələyirdi. Onun şeirlərindən təkcə insanlara deyil, ümumilikdə heyvanlara, təbiətə, bütöv kainata sevgi saçılır.

Əslində, Barış Manço gördüyü hər şeylə - əşyalarla, ağaclarla, bitkilərlə, heyvanlarla, bəstələyirdi. Dağlara "Qurban olum!" deyər oxuyur:

*Dağlar, dağlar!
Qurban olum, yol ver keçim
Sevdiyimi son bir anda
Yaxından görüm...*

Ürəyi istəyəndə şəhər küçəsinin ritmini öz nəğmələrinə calayır. Küçə alverçisinin bağırtısına, söz düzümünə musiqi bəstələyir: "Domates, bibər, patlıcan!"

Barış sevgi-ayrılıq haqqında oxuyanda istənilən adamın xatirəsi verərlənir:

*Qurumuş bir çiçək buldum
Məktubların arasında
Bir tək onu saxlıyorum,
Onu da çox görmə bana...*

Bu nəğmədə "unut məni!" deyib məktublarını, şəkillərini geri istəyən sevdiyinə dərvişanə oxuyur:

*Ben nasıl unuturum seni
Can bedenden çıkmayınca?*

"Qol düymələri" nəğməsində bir gözəlin nə vaxtsa ona bağışladığı bir cüt qol düyməsindən söz açır. Sevdii insanın hədiyyəsindən kədərli bir xatirə danışır. Sevənləri qovuşdurmaq arzusu ilə, köynəyin qollarında ayrı düşən düymələri axşamlar birləşdirərək bir qutuya qoyur:

*İki kiçik kol düyməsi
Büyük bir aşk hikayesi...*

Həm də hədiyyəni aldığı günü bütün detalları ilə necə xatırlayır:

*Hatırlaram bu gün kimi
Səssiz keçən son gecəyi
Başın önə əyik bir suclu kimi
Bana verdiyin hədiyyeyi...*

Barış şair idi, bəstəkar idi, oxuyan dərviş idi. Barış uşaqlar və böyüklər üçün kultür-əyləncə proqramı olan "7-dən 77-yə" adlı son dərəcə maraqlı bir verilişin yaradıcısı və aparıcısı idi. Barış "Milliyyət" qəzetində "Oku, bakalım!" rubrikası altında gündəlik həyatdan yazılar yazırdı. Barış həm də bugünkü ev-muzeyini zənginləşdirən antiq əşyalar toplayırdı...

SİYASİ ÖZGÜVƏN

Barış siyasətçi deyildi, heç bir partiyanın da üzvü olmadı. Lakin bir dəfə prezident olmaq arzusunun dilinə gətirmişdi. O, Türkiyə ictimai-siyasi həyatına yeni çalar, rəng, ritm gətirmək üçün bu arzuda olduğunu bildirmişdi. "Xalq seçməli olsaydı, bilərəm ki, bütün Türkiyə məni seçər!" demişdi.

ÖLÜMLƏRİN ƏN GÖZƏLİ

Barışın qəfil ölümü hamını sarsıtdı. Mən o zamanlar ağlamağı tərk etmiş yaşda idim, lakin sevdii insanın ölüm xəbərini eşidəndə bütün gününü göz yaşlarını saxlaya bilmədim. Barışın ölümünə mənimlə birgə ağlamaq üçün 80-ci illərin tələbəklik yoldaşı tatar əsilli dostum Sergey Qəniyev Moskvadan zəng eləmişdi. Biz telefonda səs-səsə verib, xeyli hönkürdük.

Barış Manconun dəfn mərasimini televizordan izləyirdim. Bu böyük insanın son mənzilə yola salınması izdiham ölümün acığına əl çalırdı. Türkiyənin al bayrağına bükülmüş, güllərə bələnməmiş cənazə bütün yol boyu alqışlanırdı. Yəni, gözəl yaşadı, Barış Manço, çox yaşa!

Murad Köhnəqala

12 yanvar 2019

WWW.KASPI.AZ

19 SƏNƏTKAR